

Komentaras

2013 m. Sausio 2 d.

JAV fiskalinis skardis arba iki susitikimo vasarį

Neseniai prabėgusi naujų metų naktis buvo pažymėta fiskalinio skardžio istorijos JAV. Fiskaliniu skardžiu vadiname eilę JAV mokesčių sistemos pokyčių, kurie turėjo įsigalioti nuo sausio 1 d. ir kartu su automatine valstybės išlaidų mažinimo programa būtų reiškę maždaug 3,5 proc. neigiamą įtaką JAV BVP (žr. lentelę). Recesiją Amerikoje anksčiau ar vėliau būtume pajutę ir Lietuvoje.

Šios istorijos esmė – įstatyme nustatytos JAV skolos lubos, kurios buvo pasiektos paskutinę praėjusių metų dieną ir reiškė, kad šalies izdo departamentas nebeturi teisės didinti valstybės skolas. JAV politikai, žinodami, kad reikia susitarti dėl ilgalaikės JAV viešųjų išlaidų ir skolos valdymo reformos patys sau buvo nusistatę gruodžio 31 d. kaip galutinį terminą, o kad susitarimas tikrai būtų pasiektas buvo palikta „mokestinių minų“ (automatinis valstybės išlaidų mažinimas ir mokesčių didinimas). Nežinomybė dėl JAV mokesčių politikos ateities buvo vienas iš pagrindinių neaiškumo šaltinių pasaulyje vertęs didžiąsias korporacijas JAV (ir šalyse eksportuojančiose į JAV) atidėti naujas investicijas.

Naujų metų naktį fiskalinis skardis nebuvo visiškai peržengtas, nes susitarta tik dėl dalies mokestinių lengvatų pratęsimo, tačiau nebuvo nustatytas naujas (aukštesnis) leistinas JAV skolos lygis ir tuo pačiu nenuspręsta dėl ilgalaikio valstybės išlaidų mažinimo plano. Šie sprendimai atidėti iki vasario. Tad globali ekonomika ir toliau išlieka JAV įkaite, o verslas ir toliau bus priverstas dirbti mokestinės nežinomybės fone.

Visgi griūtis buvo išvengta ir tai yra naudinga Lietuvai. Recesija JAV būtų reiškusi dar gilesnę recesiją Vokietijoje, kuri yra svarbi mūsų eksporto partnerė, o stipriai suprastėję lūkesčiai būtų reiškę mažesnę naftos kainą ir silpnesnį Rusijos rublį, o tuo pačiu ir prastesnes Lietuvos eksporto perspektyvas Rytuose. Viso šito bent kol kas buvo išvengta.

Lentelė: JAV fiskalinis skardis skaičiais

Automatiniai mokestinės politikos pasikeitimai turėję įsigalioti nuo 2013 sausio, jei politikai nebūtų susitarę	Fiskalinių išlaidų sumažėjimas (metinis pokytis, mlrd. JAV dolerių)	Neigiamo fiskalinio poveikio vertė (BVP proc.)	Kas nuspręsta po 2013 sausio?
Pajamų mokesčio lengvatų atsisakymas	-126	-0.78	Atsisakoma uždirbantiems daugiau nei 400 tūkst. JAV dolerių
Sveikatos apsaugos mokestis	-24	-0.15	Įsigaliojo
Pajamų mokesčio lengvatų atsisakymas (aukštos pajamos)	-56	-0.35	Atsisakoma uždirbantiems daugiau nei 400 tūkst. JAV dolerių
Laikinių bedarbių išmokų atsisakymas	-40	-0.25	Neatsisakoma
Pajamų mokesčio lengvatų atsisakymas (vidutinės pajamos)	-136	-0.85	Neatsisakoma
Minimalaus mokesčio didėjimas	-103	-0.64	Iš dalies padidintas
Automatiniai išlaidų karpymai	-78	-0.48	Nukelta dviems mėnesiams

Šaltinis: DNB Markets

Rokas Bancevičius

Vyresnysis analitikas

Ekonominių tyrimų padalinys